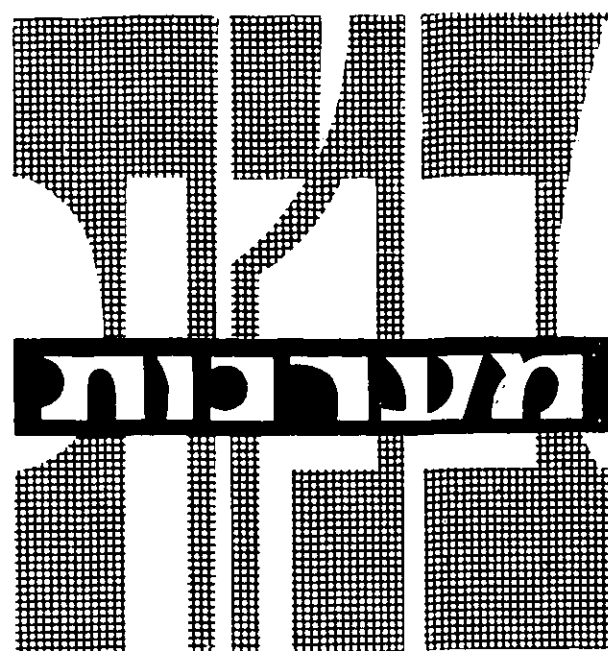

על

תנאי-עבודה

רס"נ יואל

ביחידת קשר מסוימת, המפעילה משדרים בעלי עצמה חזקה, מצוי אולם מכשירים גדול. מכשירים אלה פולטים חום רב, המכביד מאוד על העובדים באולם. מפקד היחידה דרש משך זמן ממושך להתקין באולם מיזוג-אוויר, שיקל על סבלם של העובדים ויעלה את פריון העבודה. ניתנה לו תשובה שלילית: "זה"ל אינו מפנק את אנשיו ומזגני-אוויר הם בבחינת הס מלהזכיר.

העובדים המשיכו לסבול ופריון העבודה בימי הקיץ המשיך להיות מינימלי. עד שיום אחד התברר כי גם המכשירים אינם מסוגלים לעמוד בחום ומתחילים להתקלקל. מיד אישרו הדרגים הממונים את רכישתם של מזגני-אוויר.

ונשאלת השאלה: האם רק ציוד אסור שייהרס?

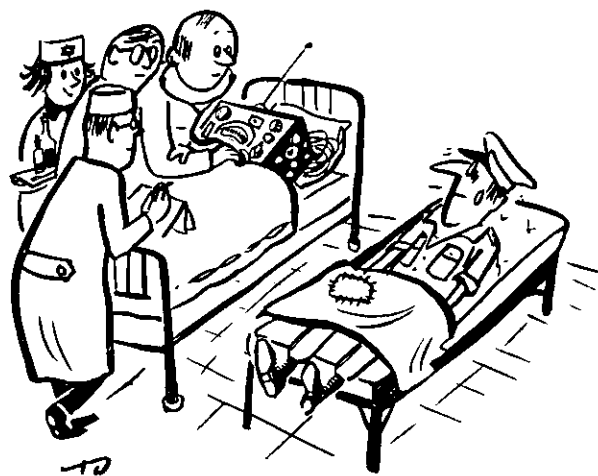
גישה זו מוכיחה חוסר-הבנה מוחלט בערכו של גורם האדם במערכת-יצור ובתנאים המשר פיעים על פריון העבודה. החום והלחות פוגר עים בכושר העבודה — ביחוד בשעות אחר-הצהריים. קשה לו לקצין-מטה להתרכז בעבודות התכנון, שעה שאגלי-זיעה ניגרים ממצחו ומגבו. הדבר קשה לו כפי שהוא קשה לכל עובד מנהלי במפעל אזרחי; אלא שרוב המפעלים האזרחיים הגדולים — גם בישראל — הבינו את הדבר והתקיפו בהם מזגני-אוויר.

בהקשר זה מן הראוי להזכיר שרוב הבנינים של צה"ל לא נבנו במיוחד בשבילו ובבנייתם לא התחשבו במיוחד בתנאי האקלים הישראלי: קירותיהם דקים, הלונותיהם גדולים ופונים אל השמש והאורזר לקוי, על-פירוב.

יש מפקדים שביססו לעצמם אידיאולוגיה בענין מיזוג-האוויר. הם טוענים שמטעמי מוראל אסור להתקין מזגני-אוויר. לדעתם יגדילו אלה את הפער בין תנאי השירות של האנשים ביחידות-שדה לבין ה"משרדניקים" העובדים בנחיות יחסית. מפקדים אלה חוששים מפני התמרמרותו של איש-השדה על תנאיו של איש-המטכ"ל. "היושב לו בחדר ממוזג-אוויר ולוגם קפה".

ברגע ראשון נשמע נימוק זה כמשכנע, אך הנימוקים שכנגד משכנעים לא פחות.

אפשר לשאול: האם העובדה שאנשי המטכ"ל מזיעים אף הם תקל — ולו במעט שבמעט — על סבלם של המזיעים בשדה? ואפשר לשאול עוד: האם אנשי המשרד ואנשי המחסן נמצאים במקומם כדי להזיע או כדי להוציא תוצרת? המותר לפגוע בפריון עבור דתן של יחידות שלמות ולבסס פגיעה זו על טעמי מוראל של יחידות אחרות? ועוד יאמר, במאמר מוסגר, שקשה יותר לעבוד בחום ובלחות בחדר שאורזרו לקוי מאשר לסבול זאת בשדה פתוח. כן קל יותר לעבוד בחום ובלחות בחדר שאורזרו לקוי מאשר ואחרון אחרון — בגלל כללי ה"רוטציה" סופם של אנשי-השדה להגיע אף הם למשרדים. האם המוראל שלהם יעלה שעה שייכחו כי הגיעו לתנאי-אפיה ולא לחדרי-עבודה? אפשר כמובן להעלות את הטענה התקציבית

נגד מזגני-האוויר. אם יותקן מכשיר כזה בכל משרד, יעלה הדבר עשרות או מאות אלפי לירות, שבהן אפשר היה לרכוש טנקים ותותחים. אילו הטוענים כך היו עקביים בדעתם, היה עליהם לדרוש את ביטולם הכולל של המשרדים, שהרי עלידי כך היה נחסך עוד

כסף והיו נרכשים עוד טנקים ותותחים... ואולם המשרדים נחוצים כנראה בכל-זאת; ואם כך — הרי צריך לאפשר גם לעבוד בהם! ועוד ביחס לנימוק החסכון: מחירו של מזגן (להוציא מסים) הוא כמשכורתו החודשית של איש-קבע. צא וחשב כמה שעות-עבודה בחודש מתבזבזות בשל העדר המזגן (לתשומת לב הנוגעים בדבר: כל הנאמר כאן לגבי מזגנים בקיץ יפה באותה מידה לתנורים בחורף...).

★

מכאן — לנושא אחר, הקשור אף הוא באקלים שלם שלנו: שעות העבודה הנהוגות בצה"ל והאחידות בכל עונות השנה. כבר הזכרנו הירידה בפריון העבודה בשעות של אחה"צ. אם כן, מדוע לא תחל העבודה בבוקר שעה או מחצית השעה יותר מוקדם, ומדוע לא תקוצר הפסקת הצהריים במחצית השעה? (ממילא אין אפשרות לנוח בשעת ההפסקה באולמות השק"מ החמים). סידור כזה היה מאפשר הפסקת העבודה שעה אחת יותר מוקדם וניצול יתר של שעות היום הקרירות יותר. גם בענין זה מקדימים מפעלים אזרחיים רבים את צה"ל. שעות העבודה הנורכחיות, לא רק שפריון ירוד אלא שהן עשויות להביא להתשת כוחו של העובד עם כל התורצאות הבריאותיות הנובעות מכך.

הנושא השלישי הקשור באקלים הוא: מדי צה"ל. איני מכיר כמעט איש בצה"ל שאינו מקלל אותם בקיץ. הם עבים ואינם מאפשרים התאדות הויעה; הם כהים ומושכים את חום השמש. בקיצור — הם בלתי-מתאימים לאקלים שלנו. כל מי שלובש ליום אחד את מדי החאקי הבהירים שהיו נהוגים בצה"ל בעבר, ייוכח עד כמה מכבידים המדים הנורכחיים. המזור הוא שגם מבחינת הסואה מתאימים המדים הכהים פחות מן הבהירים לרוב שטחי הלחימה הצפויים לנו.

צבאות אחרים, שלחמו באזורים טרופיים או סוב-טרופיים, התאימו את מדיהם במיוחד לתנאי האקלים. הצבא הבריטי, שודאי אינו חשוד בחוסר תשומת-לב לגינונים חיצוניים, אף הנהיג לבישת מכנסיים קצרים ואפילו גנרלים לא התביישו להלך בהם. ואילו ב"צה"ל — בו טוענים תמיד כי אינו צבא שגיגונים חיצוניים קובעים אצלו — נאסרה לפני שנה לבישת מכנסיים קצרים. מדוע אנו, החיים באקלים חם, איננו רשאים להתלבש בהתאם לדרוש באקלים זה? וכאן טענה של חסכון אינה תופסת, שהרי ברור לכל כי מכנסיים קצרים זולים מארוכים...